

Короткий аналітичний огляд практики виконання громадських робіт в Україні

2025

Цей матеріал підготовлено ГО "Інсайт" за участі БО "Марш жінок" в межах проєкту «Розширення доступу до психологічної та юридичної підтримки, а також посилення правових механізмів захисту постраждалих від ГЗН та СНПК в Україні». Проєкт впроваджується ГО "Інсайт" за технічної підтримки ООН Жінки в Україні та за фінансування Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН (WRHF). WRHF – це гнучкий та оперативний механізм фінансування, що підтримує якісні заходи для підвищення спроможності місцевих жінок у запобіганні конфліктам, реагуванні на кризи та надзвичайні ситуації, а також у використанні ключових можливостей миробудівництва.

Матеріал підготовлено за фінансової підтримки Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги Організації Об'єднаних Націй (WRHF), але це не означає, що висловлені в ньому погляди та зміст офіційно схвалені або визнані Організацією Об'єднаних Націй».

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ

Громадські роботи в українському законодавстві — це вид покарання, який застосовується до осіб, засуджених за кримінальні або адміністративні правопорушення. Відповідно до статті 56 Кримінального кодексу України та статті 30-1 КУпАП, це неоплачувані суспільно корисні роботи, які засуджені виконують у вільний від основної роботи або навчання час. Основний принцип – безоплатне виконання робіт у вільний від основної діяльності час (роботи/навчання) на користь громади. Перелік об'єктів та видів робіт визначається органами місцевого самоврядування у взаємодії зі службою пробації. Важливим аспектом є дотримання встановленої тривалості виконання громадських робіт. Відповідно до законодавства, такі роботи повинні здійснюватися у вільний від основної діяльності час і не можуть перевищувати чотирьох годин на день.

ТИПОВІ ОБ'ЄКТИ, ДО ЯКИХ ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ЗАСУДЖЕНІ:

- Комунальні підприємства (КП/КУП/ЖЕКи)
- Заклади освіти, культури, охорони здоров'я
- Парки, сквери, зони відпочинку, кладовища, спортивні майданчики
- Адміністративні та соціальні установи
- Прибудинкові території, дороги, зупинки, сміттєзвалища
- Меморіали, пам'ятники, місця поховань

ОСНОВНІ ВИДИ РОБІТ:

- Прибирання (територій, парків, кладовищ, сміття, листя, снігу)
- Благоустрій, озеленення, покіс трави, вирубка чагарників
- Малярні, ремонтні, підсобні роботи
- Догляд за громадськими просторами, об'єктами соціальної сфери
- Допомога самотнім, літнім, родинам учасників бойових дій, малозабезпеченим

2. ГЕОГРАФІЧНА СПЕЦИФІКА

У більшості областей громадські роботи охоплюють максимально широкий спектр об'єктів – від міст до маленьких сіл. Найбільш різноманітні локації фіксуються у Вінницькій, Волинській, Київській, Житомирській, Рівненській, Закарпатській, Полтавській, Харківській областях. Тут засуджені залучаються навіть до нестандартних завдань: допомога бібліотекарю, реставрація книг, догляд за квітами, підготовка до шкільних заходів, догляд за особами з інвалідністю та літніми людьми. У ряді областей (Донецька, Одеська) спектр об'єктів та видів робіт значно менший. Причини – бойові дії, безпекові обмеження, або відсутність системного моніторингу. У багатьох областях (Закарпатська, Чернівецька, Полтавська, Миколаївська, Черкаська, Рівненська) громадські роботи використовують як інструмент підтримки соціально вразливих верств населення (одинокі, літні, малозабезпечені, внутрішньо переміщені, сім'ї військових, ветерани війни, особи з інвалідністю тощо), а також для догляду за меморіалами, пам'ятниками загиблим захисникам.

2.1. РЕГІОНАЛЬНІ ПОРТРЕТИ: ЯК ПРАЦЮЮТЬ ГРОМАДСЬКІ РОБОТИ В РІЗНИХ ОБЛАСТЯХ

ЦЕНТРАЛЬНІ ТА ПІВНІЧНІ РЕГІОНИ

У місті Києві громадські роботи реалізуються структуровано, переважно через систему комунальних підприємств у кожному районі. Засуджені залучаються до робіт у керуючих компаніях житлового фонду, підприємствах з озеленення, шляхово-експлуатаційних службах, закладах культури, парках, музеях і навіть соціальних службах (наприклад, служба у справах дітей та сім'ї Дніпровської районної в місті Києві державної адміністрації). Основний фокус — благоустрій міського простору: прибирання вулиць, скверів, прибудинкових територій, фарбування, озеленення, розчищення снігу. Водночас, специфікою столиці є охоплення як житлових, так і інших об'єктів — зокрема пам'яток культури та архітектури.

Київська область демонструє ширше територіальне охоплення та мультисекторальну залученість. Громадські роботи проводяться в містах, селах і старостинських округах. Основні об'єкти — заклади освіти, охорони здоров'я, клуби, парки, комунальні підприємства, вулиці й прибудинкові території. Участь засуджених спрямована на благоустрій, ліквідацію

стихійних сміттєзвалищ, обкошування, прибирання снігу, очищення підвалів та зупинок, догляд за зеленими зонами. Залучення охоплює як обласні центри (Біла Церква, Бориспіль та інші), так і малі громади, включно з приватними підрядниками за згодою.

У Полтавській області громадські роботи реалізуються через мережу комунальних підприємств, ритуальних служб, установ соціальної сфери та органів місцевого самоврядування, з акцентом на благоустрій, екологію та інфраструктурну підтримку (КП "Міськсвітло", КП "Спецкомунтранс"). Роботи охоплюють міста, селища та старостинські округи: від Полтави й Кременчука до Опішні, Оржиці, Глобиного та сільських територій. Засуджені залучаються до прибирання територій, кладовищ, вулиць, узбіч та стихійних сміттєзвалищ, виконують земляні, фарбувальні, ремонтні й підсобні роботи, викошують бур'яни, вирубують поросль, заготовляють дрова.

Особливістю області є поєднання класичних робіт із соціально значущими завданнями: допомога у бібліотеках (упорядкування бібліотечного фонду, дрібний ремонт пошкоджених книг), участь у плетінні маскувальних сіток. До переліку залучених структур входять навіть установи виконання покарань та суди, що свідчить про практичну інтеграцію громадських робіт у систему державного та комунального управління.

Загалом модель Полтавщини ілюструє функціональне використання громадських робіт для підтримки громадської інфраструктури, одночасно спрямовуючи зусилля засуджених на користь суспільно значущих ініціатив.

У Черкаській області громадські роботи реалізуються комплексно, з охопленням комунального, соціального, гуманітарного й оборонного напрямів. До переліку об'єктів входять десятки комунальних підприємств, адміністративні одиниці, амбулаторії, лікарні, школи, будинки культури, центри соціальних послуг, бібліотеки та навіть укриття. Роботи здійснюються в містах, селищах і сільських громадах по всій області, включаючи старостинські округи.

Типові завдання: благоустрій територій (парки, сквери, кладовища, меморіали, прибудинкові зони), санітарна очистка, озеленення, побілка, обрізка дерев, ремонт об'єктів, прибирання снігу, сортування сміття та організація укриттів. Особливою рисою є інтеграція громадських робіт у гуманітарну та оборонну підтримку: допомога в пунктах видачі допомоги, заготівля дров, зокрема, для ЗСУ, виготовлення маскувальних сіток і окопних свічок. Окремі роботи стосуються допомоги в гуманітарних пунктах (сортування, пакування, видача допомоги), роботи з упорядкування укриттів, захисних споруд та догляду за тваринами.

Таким чином, громадські роботи в Черкаській області — це не лише утримання простору, а й інструмент соціальної турботи, мобілізаційної готовності та підтримки вразливих верств населення.

Вінницька область демонструє системний і масштабний підхід до організації громадських робіт. Засуджені залучаються до робіт на об'єктах різного типу: комунальні підприємства, заклади культури (включно з будинками культури), заклади охорони здоров'я (фельдшерські пункти тощо), об'єкти спорту та інші заклади соціальної сфери, охорони здоров'я, об'єкти благоустрою та житлова інфраструктура (житловий фонд, прибудинкова територія, територія прилегла до шкіл, тощо). Роботи охоплюють не лише міські, а й численні сільські території. Серед завдань – прибирання, озеленення, ремонтні, малярні та підсобні роботи, догляд за кладовищами та меморіалами, ліквідація стихійних сміттєзвалищ. Також практикується допомога самотнім непрацездатним громадянам, особам з інвалідністю, багатодітним сім'ям, сім'ям учасників бойових дій по впорядкуванню територій в особистих селянських господарствах. Такий підхід свідчить про інтегрованість громадських робіт у соціальне життя громад області.

Дніпропетровська область реалізує громадські роботи в широкому спектрі комунальних, соціальних, медичних, освітніх установ, парків та зон відпочинку із фокусом на благоустрій, соціальну допомогу та підтримку муніципальної інфраструктури. Засуджені залучаються до робіт у лікарнях, дитячих будинках, будинках милосердя, парках, культурних центрах, водоканалах, житлово-комунальних підприємствах, а також у територіальних центрах соціального обслуговування. Регіон вирізняється географічною розгалуженістю — роботи проводяться як у великих містах (Дніпро, Кривий Ріг, Кам'янське, Нікополь), так і в громадах та селищах (Перещепине, Іларіонове, Зеленодольськ, Верхівцеве, Синельникове тощо).

Основні види робіт включають: прибирання територій, парків, узбіч, дитячих і спортивних майданчиків; викошування трави й порослі; дрібний ремонт інвентарю; вологе прибирання; озеленення; вантажно-розвантажувальні роботи. В окремих випадках засуджені виконують роботи без допуску в приміщення закладів, що свідчить про дотримання додаткових заходів безпеки. Часто громадські роботи інтегровані в діяльність соціальних установ — наприклад, допомога Центру підтримки дітей чи робота в будинку нічного перебування.

Житомирська область демонструє широку територіальну й інституційну залученість до виконання громадських робіт. Практика охоплює як міста (Житомир, Коростень, Бердичів, Звягель), так і десятки селищних та сільських громад, де роботи виконуються на базі комунальних підприємств, відділів благоустрою, освітніх, медичних та культурних установ. Засуджені залучаються до класичних завдань благоустрою: прибирання,

обкошування, розчищення територій, вирубування порослі, санітарна очистка кладовищ і доріг. Водночас регіон вирізняється і нестандартними видами робіт: робота з архівною та номенклатурною документацією, впорядкування та оформлення книжкового фонду, реставрація книг, підготовка та оформлення декорацій, стендів, виставок у закладах культури, участь у виготовленні тематичних поробок. Така практика свідчить про гнучке використання ресурсу громадських робіт на користь місцевих громад.

В Кіровоградській області громадські роботи організовуються переважно на об'єктах житлово-комунального господарства та благоустрою. Активно залучені десятки комунальних підприємств у містах, селищах і селах, зокрема КП «Гайворонський комунальник», «Добробут», «Комфортне місто» та інші. До переліку об'єктів також входять підприємства ритуальних послуг, ринки, водоканали, а також старостинські округи. Громадські роботи проводяться на прибудинкових територіях, у державних і соціальних установах, включаючи поліцію та центри для бездомних осіб. Унікальним прикладом є залучення засуджених до роботи в міському Палаці культури. Охоплення територій доволі широке, проте акцент робиться насамперед на базових комунальних функціях. Сільські та селищні ради активно підтримують реалізацію таких робіт. Варто зазначити, що залучення до соціально спрямованих об'єктів, як-от допоміжні заклади, відбувається точково. Найпоширенішими були роботи з благоустрою територій, прибирання сміття, озеленення та вирубування порослі. Упорядковувались кладовища, парки, узбіччя, сквери, ринки, сміттєзвалища та прибудинкові території. Виконувались сезонні роботи: косіння трави, обрізка дерев, побілка бордюрів, очищення доріг від бруду. Частина завдань була спрямована на обслуговування соціально значущих об'єктів — пам'ятників, архітектурних пам'яток, дитячих майданчиків. У деяких громадах фіксувались допоміжні вантажні роботи: складання дров, завантаження і переміщення матеріалів. Окремі підрозділи (зокрема ювенальна пробація) залучали осіб до соціально орієнтованих ініціатив. Область демонструє значний потенціал громадських робіт, але потребує посилення обліку та прозорості. Загалом, в області простежується прагнення забезпечити комунальну стабільність за рахунок суспільно корисної праці.

ЗАХІДНІ РЕГІОНИ

У Львівській області громадські роботи реалізуються через широку мережу комунальних підприємств та органів місцевого самоврядування. До робіт залучаються як великі міста (Львів, Стрий, Червоноград, Жовква), так і сільські громади та старостинські округи. Основними об'єктами є підприємства житлово-комунальної сфери, екологічні служби, установи культури, бібліотеки. Найпоширеніші види робіт — прибирання територій, розчищення снігу, вивезення побутових відходів, благоустроїв кладовищ та пам'ятників, впорядкування вулиць, площ, дитячих і спортивних майданчиків. Окрему увагу приділено озелененню, догляду за зеленими

зонами та ліквідації стихійних сміттєзвалищ. Роботи носять як сезонний, так і постійний характер. Особи залучаються також до підсобних робіт в будинках культури, музеях тощо, впорядкування міських кладовищ, пам'ятників загиблим воїнам у війні.

Івано-Франківська область демонструє стабільну й комплексну реалізацію громадських робіт із залученням як комунальних служб, так і благодійного сектору (зокрема, БФ «Карітас Коломия»). Роботи виконуються в містах, селищах та селах за участі комунальних підприємств різного профілю: ЖКГ, дорожнього господарства, ритуальних і теплових служб, екології та утилізації (наприклад, КП «Еко-Сервіс Бурштинської міської ради»). Основні завдання — благоустрій кладовищ, парків, меморіалів, автобусних зупинок і придорожніх смуг, прибирання вулиць і узбіч, обрізання кущів, косіння трави, заготівля дров, очищення від снігу. Окремо фіксується участь у фарбуванні та ремонті об'єктів освітлення, прибиранні реклам із опор, упорядкуванні електроопор. З цікавих видів громадських робіт - підсобні роботи в благодійній їдальні. Громадські роботи в регіоні мають практичну спрямованість, адаптовану до локальних потреб, із вираженим соціальним ефектом на рівні громад.

У Тернопільській області громадські роботи охоплюють населені пункти різного масштабу, зосереджуючись переважно на благоустрої, озелененні та санітарному прибиранні. До виконання робіт залучені десятки комунальних підприємств, а також органи місцевого самоврядування. Типові об'єкти — кладовища, придорожні смуги, зони відпочинку, парки, клуби, об'єкти соціальної інфраструктури. Виділяється багатофункціональність завдань: від косіння трави, обрізання дерев, збору листя і сміття до заготівлі деревини для опалення адмінприміщень і сортування пластикової тари. Активно впорядковуються території культових споруд і туристичних зон. Така практика свідчить про тісну інтеграцію громадських робіт у щоденне життя громади з фокусом на підтримку чистоти, екології та локального розвитку.

У Волинській області громадські роботи проводяться на базі широкої мережі об'єктів соціальної, адміністративної, комунальної та безпекової інфраструктури (зокрема, військової частини). До списку залучених структур входять: територіальні громади з відповідними старостатами, численні комунальні підприємства, медичні заклади, муніципальні центри безпеки, установи з питань безпеки та громадського порядку (Комунальна установа «Центр безпеки громадян Камінь-Каширської міської ради», КУ «Муніципальний центр» Шацької селищної ради, Луцьке районне управління поліції ГУНП у Волинській області) та навіть КП «Луцький зоопарк». Типові локації: кладовища, парки, сквери, будинки культури, адмінбудівлі, дитсадки, спортивні майданчики, території зупинок, підвальні приміщення тощо. Найпоширеніші види робіт включають: благоустрій (озеленення, прибирання, вивіз сміття, покіс трави, вирубка чагарників);

санітарне очищення та техобслуговування (очищення сміттєзвалищ, підвалів, територій медичних і культурних закладів); заготівля палива (рубання та заготівля дров); допоміжні роботи (на комунальних підприємствах, у лікарнях, у сфері охорони громадського порядку). Особливістю є залучення засуджених до робіт на об'єктах безпекової інфраструктури (муніципальні центри, поліція) та в природоохоронній сфері (зоопарк), а також підтримка військових підрозділів.

Рівненська область демонструє одну з найширших мереж реалізації громадських робіт в Україні. Засуджені залучаються до робіт у понад 30 типах об'єктів – від комунальних підприємств (Малолубашанська сільська рада, Березнівська міська рада, Здолбунівська міська рада, Сарненська міська рада, Virivська сільська рада, Рокитнівська селищна рада тощо), шкіл, фельдшерсько-акушерських пунктів і бібліотек до кладовищ, парків, мостів і захисних споруд. Усі види робіт мають суспільно корисний характер: прибирання, озеленення, ремонтні та роботи з благоустрою, допомога вразливим категоріям населення. Особливо помітною є участь у ліквідації наслідків стихій (після буревіїв, повеней, снігових заметів), підтримці інфраструктури в сільській місцевості та обслуговуванні меморіальних місць. Активно співпрацюють комунальні служби різного профілю – від водопостачання, теплопостачання до трестів зеленого господарства. Така модель демонструє приклад комплексного підходу до організації громадських робіт у регіоні.

У Закарпатській області громадські роботи охоплюють широкий спектр громад, установ і типів завдань, що включають як класичний благоустрій, так і освітньо-культурні ініціативи. Роботи виконуються як у містах (Ужгород, Мукачево, Хуст, Рахів), так і в малих населених пунктах та селищах через комунальні підприємства, освітні та культурні заклади (ліцеї, школи, будинки культури, Відділ освіти, культури, молоді та спорту). Значна частина завдань — це прибирання, скошування трави, вирубка порослі, очищення вулиць, зупинок, кладовищ, берегів річок і канав. Водночас регіон вирізняється активним залученням неповнолітніх: для них організовано роботи у шкільних бібліотеках, на виставках, святах, дитячих майданчиках. Часто це поєднується з профілактичними заходами, як-от оформлення куточків "Стоп булінг". Закарпаття також демонструє нестандартні ініціативи — сортування літератури при шкільній бібліотеці, поновлення пізнавальної інформації у куточку для школярів "Стоп булінг", допомога бібліотекарю у реставрації бібліотечних книг, алфавітне впорядкування бібліотечного фонду, систематизація наочних матеріалів, підготовка просвітницько-профілактичних матеріалів, оформлення інформаційної стіннівки, оформлення виставкових стелажів. Такий підхід свідчить про намагання поєднати корисну працю з реабілітаційним і просвітницьким ефектом.

Чернівецька область демонструє одну з найширших і найсоціально орієнтованих моделей реалізації громадських робіт в Україні. До робіт залучені сотні об'єктів — від освітніх і медичних закладів до бібліотек, культурних центрів, адміністративних приміщень та сміттєзвалищ. Залучені заклади амбулаторії загальної практики-сімейної медицини, фельдшерсько-акушерські пункти, будинки культури, клуби, народні доми, бібліотеки, музеї, культурні центри, місця відпочинку, кладовища, парки, сміттєзвалища, придорожні смуги, спортивні споруди, стадіони.

Значна частина завдань стосується благоустрою: прибирання кладовищ, вулиць, зупинок, меморіалів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, озеленення, побілка дерев і ремонт громадських споруд. Водночас регіон вирізняється розгалуженою соціальною складовою: допомога літнім, ВПО (зокрема надання побутових послуг, допомога у веденні господарства, інші види підсобних робіт), догляд, супровід та обслуговування осіб з інвалідністю, осіб похилого віку, одиноких та пристарілих громадян, насамперед з числаветеранів війни або тимчасово непрацездатних, догляд, за хворимив закладах охорони здоров'я робота в лікарнях, участь у підготовці виборів,плетіння маскувальних сіток, збирання лікарських трав і навітьконсультування громадян (надання профінформаційних та профконсультаційних послуг дітям шкільного та дошкільного віку, робота в архівах з документацією, надання консультацій та допомоги у заповненні бланків громадян). Чернівецький підхід поєднує комунальний, екологічний, освітній і соціальний напрями.

Громадські роботи **в Хмельницькій області** реалізуються стабільно, з акцентом на житлово-комунальну сферу та благоустрій. Засуджені залучаються до робіт у містах і селах — зокрема в Ізяславі, Кам'янці-Подільському, Летичеві, Славуті, Полонному та Хмельницькому. Ключовими об'єктами є комунальні підприємства (Комунальне підприємство "Житлокомунсервіс" Ізяславської міської ради, Комунальне підприємство "УК "Житловик", м. Кам'янець-Подільський, Комунальне господарське підприємство "Злагода", с. Летичів, Комунальне підприємство "УМК "Озерна", Хмельницька міська рада тощо), органи місцевого самоврядування, старостинські округи та парки культури. Основні види робіт охоплюють прибирання, обкошування територій, обрізку гілок, вирубку чагарників, побілку парканів і дрібні ремонти. Також виконуються підсобні роботи з санітарної очистки, облаштовуються кладовища та будинки культури. Роботи проводяться переважно на територіях загального користування. Система функціонує злагоджено, охоплюючи як міські, так і сільські громади.

СХІДНІ ТА ПІВДЕННІ РЕГІОНИ

Харків та Харківська область демонструють комплексну й територіально розгалужену модель виконання громадських робіт, з виразною особливістю — активне залучення до установ правопорядку, судових органів

та комунального господарства. У самому Харкові засуджені виконували громадські роботи на об'єктах поліції (усі районні відділи поліції міста), у районних судах, у слідчому ізоляторі, районних адміністраціях та комунальних підприємствах, зокрема у КП «Харківблагоустрій» та «Об'єднання парків культури та відпочинку». Типові завдання — благоустрій, прибирання прилеглих територій, дрібний ремонт, миття приміщень загального користування.

У Харківській області громадські роботи реалізуються на рівні селищних, міських та старостинських рад, комунальних підприємств, водоканалів, терцентрів та в межах ліквідації наслідків воєнної агресії. Значна частина робіт — прибирання сміття, вирубування порослі, догляд за кладовищами, територіями адміністративних будівель, шкіл, стадіонів, санітарне очищення населених пунктів. Особливою є участь у розвантаженні гуманітарної допомоги, заготівлі дров, а також підтримка об'єктів соціального захисту. Спеціальні локації згадувані окремо: м. Берестин — санітарне очищення, смт. Сахновщина — прибирання та санітарне очищення територій, с. Кадниця — благоустрій території кладовища, Валківська міська рада, Богодухівський район — благоустрій територій населених пунктів, ліквідація сміттєзвалищ, земляні роботи. окремо слід відмітити роботи з ліквідації наслідків погодних явищ та військової агресії.

Таким чином, модель Харківщини є прикладом багатoproфільного підходу до виконання громадських робіт з поєднанням класичного благоустрою, допомоги в умовах війни та утримання в належному стані об'єктів державного управління й соціальної сфери.

Реалізація громадських робіт **у Донецькій області** суттєво обмежена через активні бойові дії. Засуджені залучалися лише до кількох об'єктів, серед яких — комунальні підприємства (зокрема, КП "Керуюча компанія No 4", КП "АТП -052814", КП "Благоустрій"), районне управління поліції та військові адміністрації. Єдиним видом робіт є прибирання територій. У порівнянні з іншими регіонами, як кількість об'єктів, так і спектр завдань є вкрай обмеженими, що прямо пов'язано з безпековою ситуацією та неможливістю повноцінного залучення до суспільно корисних робіт.

У травні 2025 року Благодійна організація «Марш жінок» звернулася до філії Державної установи «Центр пробації» у Луганській області із запитом на отримання публічної інформації щодо переліку об'єктів та видів робіт, на які у 2025 році залучалися особи, засуджені до громадських або суспільно корисних робіт. Станом на червень 2025 року відповідь не надійшла. Водночас, з огляду на фактичну ситуацію в регіоні — майже повну окупацію Луганської області та ведення бойових дій навіть у деокупованих населених пунктах — обґрунтовано припустити, що виконання громадських чи суспільно корисних робіт у 2025 році не здійснювалося. У цьому випадку відсутність офіційної відповіді, хоча й свідчить про проблеми з доступом

до публічної інформації, не впливає на загальний аналітичний висновок: регіон об'єктивно не має показників для аналізу через тимчасову окупацію.

Миколаївська область реалізує громадські роботи через широкий спектр комунальних, соціальних, освітніх, ритуальних та адміністративних установ (суди, територіальні центри комплектації та соціальної підтримки, військові адміністрації), із помітним фокусом на благоустрій, озеленення та соціальну підтримку. Засуджені особи долучаються до робіт на території медичних закладів, обласного палацу культури, дитячого містечка, стадіонів, житлово-комунальних підприємств, військових адміністрацій, судів і територіальних центрів. Залучення охоплює як міську інфраструктуру, так і сільські громади.

Типові завдання включають: прибирання територій, підмітання доріжок, обрізку дерев, скошування трави, вапнування, очищення снігу, боротьбу з амброзією та іншими карантинними рослинами. Також засуджені виконують підсобні ремонтні роботи у гуртожитках, комунальних установах, ремонтують дитячі й спортивні майданчики, встановлюють дорожні знаки, допомагають сім'ям військовослужбовців і полеглих захисників (надання допомоги сім'ям, члени яких загинули, постраждали чи є учасниками АТО, збройної військової агресії).

У Херсонській області громадські роботи реалізуються здебільшого на базі комунальних підприємств та об'єктів загального користування, з фокусом на відновлення, санітарне очищення і догляд за публічним простором. Засуджені виконують роботи у межах населених пунктів — на вулицях, тротуарах, автобусних зупинках, у паркових зонах, на дитячих майданчиках, біля освітніх, культурних і медичних закладів. Особливу увагу приділено прибиранню стихійних сміттєзвалищ, догляду за меморіалами, ремонтам історичних пам'яток, а також ліквідації наслідків погодних умов — розчистці снігу та заготівлі протиожеледних сумішей.

Типові роботи: косіння трави, обрізка чагарників, вивіз сміття, побілка дерев і бордюрів, фарбування малих архітектурних форм, посадка саджанців, заготівля дров для твердопаливних котлів. Також особи залучені до впорядкування територій біля меморіального комплексу та пам'ятників загиблим воїнам, робіт по ремонту та відновленню культурно-історичних пам'яток. Часто залучення засуджених дозволяє швидко вирішувати нагальні потреби місцевої інфраструктури, особливо в умовах відновлення регіону після окупації чи бойових дій.

Одеська область у 2025 році не має централізованого обліку об'єктів та видів робіт, що виконуються в межах громадських робіт, через відсутність ведення такої інформації обласною філією Центру пробації. Натомість організація робіт здійснюється децентралізовано — за погодженням між підрозділами пробації та органами місцевого самоврядування, які самостійно визначають як перелік об'єктів, так і види безоплатних суспільно корисних робіт.

Типовими є роботи з благоустрою населених пунктів: прибирання, озеленення, санітарне очищення, дрібний ремонт інфраструктури, участь у соціальних або благодійних проєктах. Однак, через відсутність централізованого збору та обліку даних, неможливо оцінити повноту охоплення чи ефективність виконання громадських робіт у регіоні. Це вказує на потребу у створенні системного моніторингу та публічного реєстру об'єктів, до яких залучаються засуджені.

Таким чином, Одеська область — приклад регіону з децентралізованою, але слабо документованою практикою виконання громадських робіт, що ускладнює аналіз і контроль.

У Запорізькій області громадські та суспільно корисні роботи активно реалізуються у містах і селах, зокрема в Запоріжжі, Вільнянську, Новомиколаївці, Петро-Михайлівці, Комишувасі та інших громадах. Особи, засуджені до громадських робіт або притягнуті до адміністративної відповідальності, залучаються до прибирання вулиць, парків, кладовищ, зон відпочинку, озеленення територій, очищення тротуарів від снігу, фарбування огорож і бордюрів, вирубки чагарників. Серед об'єктів – лікарні, школи, бібліотеки, стадіони, амбулаторії, меморіали, фельдшерсько-акушерські пункти. Залучення охоплює і сільські кладовища, стихійні сміттєзвалища, дороги та тротуари, а також комунальні підприємства й адміністративні будівлі. Неповнолітні виконують легші роботи: благоустрій парків, прибирання сміття, догляд за рослинами. У деяких громадах також надається допомога пенсіонерам, здійснюється ремонт соціальних об'єктів і приватного житла вразливих осіб. Загалом роботи спрямовані на покращення благоустрою, екологічного стану й підтримку соціально вразливих груп.

ПІВНІЧНІ РЕГІОНИ

Чернігівська область демонструє стабільну та географічно широку практику виконання громадських робіт, орієнтовану на благоустрій, екологічне утримання територій та соціальну інтеграцію. До виконання робіт залучені як великі міста (Чернігів, Ніжин, Корюківка), так і селища, села, старостинські округи й ОТГ. Роботи здійснюються на базі комунальних підприємств, житлово-комунальних служб, підприємств озеленення, а також у партнерстві з громадськими організаціями (зокрема, центр адаптації бездомних осіб).

Основні види робіт включають прибирання та благоустрій територій (вулиць, тротуарів, кладовищ, парків, скверів), ліквідацію стихійних сміттєзвалищ, догляд за зеленими насадженнями, фарбування, розчистку снігу й підготовку до зими. В окремих випадках засуджені виконують нестандартні завдання — допоміжні роботи на харчових підприємствах (наприклад, пакування сиру) та заготівлю дров для місцевих об'єктів.

Особливістю регіону є висока інтенсивність залучення до сезонних і щоденних робіт, а також комплексне охоплення всіх типів територій — від центральних вулиць до комунальних свердловин і лазень. Завдяки цьому громадські роботи виконують функцію не лише покарання, а й ефективного ресурсу підтримки муніципального простору й соціальних служб.

Сумська область реалізує громадські роботи через надзвичайно широку та деталізовану мережу об'єктів — від комунальних підприємств і культурних закладів до парків, прибережних зон і “Пунктів незламності”. Роботи виконуються як у великих містах (Суми, Конотоп, Ромни, Глухів, Лебедин, Тростянець), так і в громадах, селах та старостинських округах. До залучених структур належать підприємства з благоустрою, озеленення, водопостачання, ритуальних послуг, інфраструктурного та теплового обслуговування.

Основні види робіт: прибирання, озеленення, утримання прибудинкових територій, кладовищ, скверів, парків; дрібні ремонтні роботи; фарбування, вивезення сміття; участь у соціальних проєктах громадських організацій, а також виконання завдань, які належать до компетенції комунальних підприємств, що не потребує наявності відповідної спеціалізації тощо. Роботи здійснюються на територіях дитсадків, лікарень, бібліотек, ліцеїв, стадіонів, сільських клубів, а також біля пам'ятників, меморіалів, автобусних зупинок, комунальних колодязів і навіть виборчих дільниць.

3. ТИПОЛОГІЯ ОБ'ЄКТІВ І РОБІТ

Громадські роботи, як форма кримінального або адміністративного покарання, реалізуються в Україні з урахуванням місцевих умов. За аналізом об'єктів і завдань у 2025 році, можна виокремити 10 найтипівіших типів локацій і видів робіт, до яких найчастіше залучалися засуджені:

ТОП-10 ТИПІВ ОБ'ЄКТІВ:

- 1 Комунальні підприємства:** ЖКГ, благоустрій, ритуальні служби, водоканали, теплокомуненерго.
- 2 Об'єкти благоустрою і довкілля:** сквери, парки, узбіччя доріг, береги річок, прибережні смуги, стихійні сміттєзвалища.
- 3 Прибудинкові території та житлові зони:** двори, багатоповерхівки, житловий фонд, тротуари.
- 4 Кладовища, меморіали, місця поховань:** догляд, впорядкування, прибирання, благоустрій.

- 5 **Заклади освіти і дитячі установи:** школи, дитсадки, ліцеї, спортивні й ігрові майданчики.
- 6 **Заклади культури:** будинки культури, бібліотеки, музеї, клуби, виставкові простори.
- 7 **Заклади охорони здоров'я:** лікарні, амбулаторії, ФАПи.
- 8 **Органи місцевого самоврядування:** міські/сільські/селищні ради, старостинські округи.
- 9 **Соціальні установи:** будинки для людей похилого віку, центри обліку бездомних, центри соцпослуг.
- 10 **Інфраструктурні об'єкти:** зупинки, дороги, мости, адмінбудівлі, укриття.

ТОП-10 ВИДІВ РОБІТ:

- 1 **Прибирання територій:** вулиці, кладовища, узбіччя, підвали, сходові клітки, сміттєзвалища.
- 2 **Озеленення та догляд за насадженнями:** косіння трави, побілка дерев, обрізка гілок.
- 3 **Благоустрій:** облаштування дитячих і спортивних майданчиків, зон відпочинку, парків.
- 4 **Роботи з очищення:** сніг, лід, листя, бур'яни, чагарники.
- 5 **Допомога вразливим групам:** самотні, літні, родини військових, особи з інвалідністю.
- 6 **Ремонтні роботи:** підсобні ремонти в школах, лікарнях, БК, малярні й штукатурні роботи.
- 7 **Сортування, реставрація, документація:** бібліотеки, архіви, облік, ремонти книг.
- 8 **Роботи на природоохоронних об'єктах:** розчищення берегів, стічних каналів, догляд за лісосмугами.
- 9 **Навантажувальні/розвантажувальні роботи:** сміття, дрова, інвентар.
- 10 **Допомога у соціальних ініціативах:** плетіння маскувальних сіток, сортування гуманітарки, виготовлення речей для ЗСУ.

ЦІКАВІ / НЕТИПОВІ ВИДИ РОБІТ:

1 Реставрація бібліотечних книг

Підклеювання сторінок, відновлення палітурок, сортування книжкових фондів, робота з алфавітними каталогами (Закарпаття, Житомирщина).

2 Підготовка до шкільних і культурних заходів

Виготовлення декорацій, оформлення виставок, монтаж сцен, малювання стендів (Закарпаття, Чернівецька область).

3 Допомога в просвітницькій роботі

Створення інформаційних стендів на тему «Стоп булінг», оформлення класних куточків (Закарпатська область, неповнолітні).

4 Підсобна праця в благодійних їдальнях

Допомога у приготуванні та видачі їжі нужденним (Івано-Франківська область).

5 Виготовлення речей для ЗСУ

Плетіння маскувальних сіток, виготовлення окопних свічок, пакування допомоги (Чернівецька, Черкаська області).

6 Допомога бібліотекарям та архіваріусам

Робота з номенклатурною документацією, архівне впорядкування, систематизація матеріалів (Житомирська, Чернівецька області).

7 Обслуговування укриттів та захисних споруд

Очищення, фарбування, підготовка до використання (Вінницька область).

8 Підсобні роботи на фестивалях і святах громади

Допомога у встановленні сцен, лавок, вивішуванні прапорів, оформленні простору (неформально згадувалося в селах).

9 Догляд за тваринами у зоопарках і притулках

Прибирання вольєрів, годування, заготівля корму (Волинська область — Луцький зоопарк).

10 Супровід і побутова допомога літнім людям

Допомога в господарстві, догляд, доставка дров або продуктів (Закарпаття, Чернівці, Полтавщина).

ВИСНОВКИ

- 1 Громадські роботи залишаються ефективним інструментом ресоціалізації та відшкодування суспільству,** якщо організовані системно та з урахуванням реальних потреб громад.
- 2 Область реалізації покарання часто залежить від ініціативності органів місцевого самоврядування і співпраці з пробацією:** де є проактивний підхід – роботи різноманітні, з суспільною користю, де формальний – обмежуються прибиранням територій.
- 3 Особливої цінності набувають громадські роботи, що мають соціальний чи меморіальний контекст** – це зміцнює зв'язок із громадою, знижує ризики рецидиву, сприяє формуванню у засуджених позитивних моделей поведінки.
- 4 Низка областей демонструє креативність** у залученні засуджених до нетипових робіт, що дає можливість підвищити мотивацію та сприяє ресоціалізації (наприклад, участь у соціальних проєктах, реставрація бібліотек, плетіння сіток для ЗСУ тощо).
- 5 Основні виклики** – організаційний формалізм, безпекові обмеження та війна, недостатній облік та моніторинг.
- 6** Встановлене законодавством обмеження тривалості громадських робіт до чотирьох годин на день має певні практичні недоліки. Зокрема, це може призводити до ситуацій, коли особа, засуджена до такого виду покарання, виконує лише незначну частину загального обсягу визначених робіт упродовж одного дня, не завершуючи повною мірою строк, встановлений судом. Така фрагментарність ускладнює контроль за належним виконанням покарання, знижує його превентивний потенціал і обмежує суспільно-корисний ефект заходу.

ЦІКАВИНКА НА ЗАВЕРШЕННЯ:

В окремих регіонах громадські роботи стають не лише інструментом покарання, а й точкою соціального об'єднання: засуджені долучаються до догляду за меморіалами, допомагають з благоустроєм укріплень та облаштуванням “Пунктів незламності”, що в умовах війни набуває особливого символізму.